

janus pannonius

luciára

Minthogy, Lucia, azt hiszed, butácskám:
bunkósabb a legény, ha orra bunkó,
most még nem fenyeget nagyobb baj engem,
mert eddig nem akadt eléd Philémon.

janus másik arca?

Hogy pontosan mikor is hozta el az emberiségnek a világosságot Janus, a ki- és bejáratok kétarcú római istene, az az emlékezet homályába vész. Azt viszont kiszámíthatjuk, már több, mint fél évezrede, hogy Janus Pannonius meghonosította kies tájainkon a költészet kivirágzó mandulafáit időmértékes latin verseivel – tehát ő is valószínűleg elhozta a fényt: a jó, igaz és őszinte költészet fényét. Később kegyvesztetté lett, közönséges, irháját mentő menekültté, akit végül is menekülés közben ér utol a könyörtelen halál. Ezért, szökevényysorsra jutásáért persze ő is hibáztatható, de ez a történet már ismert. Később minden megbocsáttatik? Jóakarója/üldözője – megennyhülvén – „*megmentti műveit az utókor számára*”. Ennek a költői opusnak egy részét jól ismerjük, a másikat kevésbé. Janus Pannonius életrajza eléggé ismert ahhoz, hogy itt ne foglalkozzunk vele bővebben – így kapaszkodjunk bele csupán két „bevezető” mondat erejéig Janus költészetének ama korábbi, talán kevésbé ismert vonulatába, amely ugyanolyan szerves ré-

ugyanarra a luciára

Luciát minap egy ravasz barátom nagy-fondorlatosan horogra kapta. Mert vékony s pisze orra volt szegénynek. Hát egy megdühödött bögölyt rakott rá. Gyulladt arca, dagadt frinyója láttán tüstént hívta is őt a lány szobára.

szintén luciára

Míg a fiúk hévvel kurizálnak, Lucia, néked, rá se kotorsz te –, csupán orrukat, azt figyeled. Ezzel a mércével mérkéled a férfidorongot. sutba a rőf, a hüvelyk! ez maga untig elég. Tagbaszakadt a legény ormánya? – a sudrija is jó. Ezt a sikert szép szó futva sem érheti el. Fortély? Csábítás? Nincs szükség nálad ilyenre. Fortély, csábítás nálad az orr egyedül. Nem feketet melléd más lógós, mint aki orr-nagy. Orrszarvú lennék. Néha csak ezt akarom. Lucia, hidd el nekem, gyakran megcsal a látszat: nálam például félrevisz orr-logikád.

még mindig luciára

Megvetsz, Lucia, eltaszítasz magadtól? nem volt még soha lány (szavamra!), hogy ne tudtam volna kegyét kiérdemelni. Kételkedsz? Igazam hatalmas érvét van módom, gyönyörűm, kezébe nyomni.

ismét luciára

Lucia, gyakni akarsz. Jó, benne vagyok, de csak akkor, hogyha a hátulsód nem muzsikál ezalatt. Megfogadod? Nem elég! Adj, kérlek, zálogot is rá! Nos, mi az? Így se kíván állni – kötélnek öcsim?

orsolya mindzsójáról

Egészen elnyel, Orsolyám, a mindzsód.
Ó Herkules, ne hagyj beléje veszнем!

ismét orsolya mindzsójáról

Mint amilyen magasan nyúlik föl az égbe Olympus,
kétszer olyan mélység nyílik öledben élém.
Ekkora barlangot nem ugatna be Cerberus, és nem
foghatná be kilenc ággal a Styx vize sem.
Váltani testvérét nem húzná semmi ki Castort,
s Alcidest sem erő, s ének a Tráciait.
Hogyha a főisten, ki felülről szórja a három-
csúcsú s kiklopszok-verte tüzes nyilakat,
ismeri ezt: a gigászokat ebbe a lyukba taszítja,
mint ahogyan Coeust és Japetust is ide.
És ha Apolló ismeri, ő Tityost ide zárja:
újra-növő máját tépje a saskeselyű.
Plutó is szívesebben látná itt amaz ötven-
torkú kígyó-rém tátogató fejeit.
Ám, ha az összes szörny itt egybe-szaladna is, órjas
mindzsód félig sem lenne velük, kicsikém.

még mindig orsolya mindzsójáról

Kedves a nyelved, a húsdod lágy, bűbájos az arcod,
s míg nem kezdjük, egész lényed is, Orsolya, az.
Ám, ha csináljuk már, oly könnyen csusszan az öcskös,
mintha nem is mindzsó volna, amit döfölgél.
Nem leli végét s oldalait, s úgy véli az árva:
légben inog valahol, vagy folyadékba esett.
S mert a szegény ily bő lyukban tüsténkedik, izzad,
célját érni bizony nem sikerül sehogyan.
Nem használ sem a far-játék, sem a mellet-a-mellhez,
az se, ha vállmagasig rándul a comb, meg a térd.
Meghiúsul minden küzdés, meddő az igyekvés,
céltalanul lihegünk, fájnak a csontok, az öl.
Vagy ne eresztene rád soha senkit az ég szeretőnek,
vagy csak olyan tehetős kant, aki bírna veled.

űgyszintén orsolya mindzsójáról

Mintha Dis istennő kapuján lépnék be, a holtak
országába, midőn, Orsolya, rád feszülök:
annyira bő és tág al-táji világod előttem.
Vissza viszont onnét már kutya-terhes az út.
Mennél jobban dúrom, a mélység annyival inkább
nő, és nyílik szét körben a káosz úr.
Képes lenne befalni a férfi-magot valamennyit,
röpködhethnének, mint ama gyors atomok.
Nemcsak a vesszőt, lám, a herét, ágyékot, az alhast
és a kezét, lábat, sőt fejet is lenyeli.
Kezdetben remegő két térdem napra hozott még,
mint a lopós Cacust Herkules indulata.
Eztán már ne vezess, Hermes, Erebusba a síri
árnyakat: itt ez a lyuk, több hely akad nekik itt.
csorba győző fordításai

sze az egésznek, mint
a későbbi pécsi püspök
korai vallásúnyoló epi-
grammái vagy a Pan-
non-medence szomo-
rú elégiái.

Az első mondat: haza-
térésekor Pannoni-
us nem csak a társadalmi
jelenségekre való éles
reagálásainak reflexeit
és a „költészet maga-
sabb szárnyalását”
hozta magával, hanem
nem kis csomagot ci-
pelt az olasz humaniz-
mus emberközpontú-
ságának napsütötte,
bővérű erotikájából is –
mert ez is hozzátarto-
zik az ő saját humaniz-
musához.

A második: ennek ta-
gadása közönséges,
kiskorúsító, ferdítő és
értelmetlen manipulá-
ció – vagy egyszerűen
J. P. költészetének hiá-
nyos ismerete.

Közlésünk ebben az
értelemben hézagpót-
ló. (Főleg a magyar iro-
dalmi nyelv meglehető-
sen fejletlen – pl. a
franciáéhoz vagy az
olaszéhoz képest sat-
nya – erotikus „termi-
nológiájának” tudatá-
ban.)

Íme, a versek Cs. Gy.
figyelemre méltó fordí-
tásában!

b. a.